

Dank u wel voor deze gelegenheid om iets te mogen zeggen over de Koersnotitie weidevogels.

In Weststellingwerf zijn wij sinds de start van de SAN regeling in 2004 bezig met collectief weidevogelbeheer. Wij ervaren hoe uw beleid in de volle breedte in de praktijk uitwerkt.

Vanmiddag wil ik graag drie punten inbrengen in de hoop dat u het meeneemt in uw besluitvorming:

- Drie kanttekeningen bij de Koersnotitie.
- Onze ervaring met beleidswijziging.
- De verwachte gevolgen bij invoering van scenario twee of drie.

Drie kanttekeningen bij de Koersnotitie.

1) De koersnotitie is een goed geschreven stuk maar we missen het moment dat gestart werd met mozaïekbeheer. De tussenevaluatie van het 'Wurkplan Greidefûgels – wêr steane wy op 't stuit?' is van begin 2011. Het mozaïekbeheer (SNL) startte pas in 2010. Dat nieuw ingezette beleid is dus amper meegenomen in de evaluatie. En dat leidt tot de vraag waar u zich vandaag op baseert. Een oude werkwijze die al niet meer wordt toegepast. Het is toch opvallend en hoopgevend dat vanaf 2010, het eerste jaar SNL, de index op pagina 4 voor de meeste weidevogels omhoog gaat.

(En wist u dat in dezelfde periode, vanaf 1996 tot 2008 (het laatste jaar dat in de Statline van CBS staat vermeld) het areaal agrarische grond in Friesland met 6595 hectare is afgenomen? In Weststellingwerf gaat het om 385 hectare. Daarvan is 215 hectare omgevormd in bos, natuur en water. Vooral de toename van de oppervlakte water, niet alleen in onze gemeente maar ook in Friesland (1314 ha) is spectaculair. Iets om u ook even te herinneren als u over ganzen spreekt.....)

2) Het volgende dat mij zeer verbaasde staat te lezen op pagina 7 onder het kaartje. Een kaartje trouwens waarop de weidevogelkerngebieden in Weststellingwerf ontbreken...dat is mede de aanleiding dat ik hier nu sta...

Ik lees daar dat er begin 2011 van de beoogde 50.000 hectare, slechts 32.000 hectare mozaïekbeheer is gerealiseerd. En navraag bij Helene de Jong leerde dat er nu ongeveer 34.000 hectare mozaïekbeheer is in Friesland. En dat is raar..... In Weststellingwerf is door de inmiddels jarenlange contacten met de Vogelwachten precies bekend waar de meeste weidevogels zitten en we hebben nog geen enkele boer gehad die niet mee wou doen.

(De eerlijkheid gebiedt te zeggen dat we voor het inzetten van zwaar beheer pakketten weleens hebben moeten praten als brugmanmaar het resultaat mag er zijn: we zijn één van de zes verenigingen wiens Collectief Beheer Plan 1 keer per 3 jaar wordt getoetst.)

Hoe kan het dan dat er hectares onbenut blijven? Zijn het gebieden zonder ANV? Zijn er geen Vogelwachten? Willen de agrariërs niet? Of is 50.000 hectare (van totaal 261.199 hectare agrarische grond in Friesland) te ambitieus?

Maar vooral; hoe moet ik dit gegeven zien in het kader van de uitgesproken ambities in deze notitie?

3) Op pagina 8 worden drie voorwaarden genoemd waaraan het nieuwe beleid moet voldoen.

Aanvaardbare maatschappelijke kosten; zeker in deze tijd een belangrijk punt.

Een breed maatschappelijk draagvlak; dat wordt ondermijnd door wisselingen in beleid en uitvoeringspraktijken zoals het bevriezen van vergoedingen. En voor de mogelijk nieuwe koers die u uit gaat zetten verwachten wij in de boerenpraktijk weinig steun.

En als laatste; **beleid inpassen in andere beleidsterreinen.** In Weststellingwerf hebben we onlangs ervaren dat dit laatste nog niet voldoende gebeurt. Bij onze agrariërs zitten de weidevogels inmiddels wel tussen de oren maar bij bestuurders en ambtenaren zijn de ruimtelijke consequenties van weidevogelgebieden nog onbekend. Hier ligt echt nog een opgave.

Onze ervaring met beleidswijziging.

In 2004 deden wij mee aan de SAN regeling met 66 deelnemers op ruim 2800 hectare.

In 2010 werd de SAN opgevolgd door de SNL regeling; het mozaïekbeheer werd geïntroduceerd en net als nu in de Koersnotitie wordt voorgesteld, werden ook toen de instapeisen veel strenger.

Momenteel hebben we nog 53 deelnemers op 2000 hectare.

Wat is er gebeurd met de leden en de hectares die afvielen?

Het trof vooral twee gebieden: Steggerda en Boijl. Als bestuur zijn we gewoon doorgeslagen met de werkwijze die we nog steeds hanteren: alle agrariërs krijgen een stippenkaart thuis, de nazorger werkt gedurende het seizoen samen met 'zijn' boer en noteert de stippen op de kaart, die worden aan het eind van het seizoen overgezet op de overzichtskaart en de resultaten worden verwerkt in het weidevogelrapport. Dat rapport wordt op meerdere evaluatieavonden besproken.

Verder is er jaarlijks overleg met de besturen van de Vogelwachten en WBE's, er is een Weidevogelkringoverleg waar alle gebiedspartners in vertegenwoordigd zijn en alle leden, nazorgers en besturen worden uitgenodigd voor de jaarvergadering en de jaarlijkse excursie. Alle leden bieden wij de mogelijkheid tot scholing en ook alle Nieuwsbrieven worden naar iedereen verzonden. Het enige waar de afgevalen deelnemers niet aan mee kunnen doen zijn de keukentafelgesprekken waarin het mozaïekbeheer wordt besproken. Immers deze agrariërs houden nog wel steeds rekening met de weidevogels maar voor ingrijpendere maatregelen als zwaar beheer is een vergoeding onontbeerlijk.

We zijn nu drie jaar verder

Steggerda doet niet meer mee. Er wordt niet meer geteld. Het bestuur van de plaatselijke Vogelwacht bezoekt onze bestuurlijke overleggen nog wel maar leden laten zich niet meer zien. In Boijl wordt bij de meeste agrariërs nog wel geteld maar ook die leden zien we niet meer op bijeenkomsten en de input van de besturen neemt af.

Waar wij vanaf het begin in 2004 altijd heel veel tijd en energie hebben gestoken in kennisoverdracht en betrokkenheid bereiken we deze mensen niet meer. Op zich natuurlijk logisch; als je geen uitgestelde maaidatumbesluit hebt waarom zou je dan willen weten wat je met lang gras moet in je bedrijfsvoering? En waar in de SNL gebieden een zeker vorm van (positieve) sociale controle is; tenslotte is het collectief een gezamenlijke verantwoordelijkheid, zie je dat men elkaar hier niet nodig heeft.

Voor de afgevalen deelnemers is er geen stimulans meer aanwezig om:

- 1) Contacten te onderhouden dan wel te intensiveren tussen de agrariër en de nazorger
(Gevolg: de nazorger wordt niet meer ingeschakeld bij werkzaamheden met als gevolg een groter risico op verlies van nesten en kuikentjes)
- 2) Kennis te vergaren
(Gevolg: minder kennis van vogels en hun gedrag maar ook van de laatste inzichten over bijv. waterpeil en lang gras)
- 3) Gegevens bij te houden
(Gevolg: Zonder meten is er ook geen weten)
- 4) Te willen 'scoren' met de aantallen weidevogels.
(Gevolg: Er wordt niet meer over weidevogels en hun aantallen gesproken, men verliest interesse en doet minder moeite om vogels te ontzien)
- 5) Als groep verantwoordelijkheid te nemen.
(Gevolg: Agrariërs zijn zich niet bewust van hun speciale verantwoordelijkheid voor hun leefomgeving)
- 6) Samen te werken met de Vogelwacht en de WBE's.
(Gevolg: Partners in het buitengebied weten van elkaar niet meer wat er speelt)

Ongetwijfeld ben ik nog effecten vergeten. Maar één ding is zeker;
de weidevogels worden er niet beter van.

De verwachte gevolgen bij invoering van scenario twee of drie.

In Weststellingwerf zullen misschien nog eens 5 tot 8 gebieden afvallen?

Het verplicht stellen van bepaalde eisen (m.n. aan de waterpeilen) zal het resterende draagvlak ondermijnen.

En de gevolgen heb ik u zonet geschetst.

Natuurlijk begrijpen wij heel goed dat u de spaarzame financiële middelen dáár in wilt zetten waar ze het meest effectief zijn. Maar wij hopen dat u gaat zoeken naar manieren om de mensen in het veld gemotiveerd te houden, samenwerking te stimuleren en kennis blijft verschaffen zodat agrariërs (grondgebruikers) zelf tot inzichten komen over effectief weidevogelbeheer.

Voor de geïnteresseerden heb ik de korte evaluatie van het SAN beleid (uit: Weidevogelrapport 2009) en de tabel met weidevogelcijfers door de jaren heen bijgevoegd.

Wat hebben zes jaren weidevogelbeheer ons gebracht?

Veel aandacht voor de weidevogel!

'Hoeveel nesten had jij?', is inmiddels een gewone vraag geworden.

Meer kennis over weidevogels.

De evaluatieavonden en excursies werden altijd druk bezocht.

Inrichtingsmaatregelen voor weidevogels.

Enkele deelnemers zijn bezig om plas-drasgebieden te maken.

Intensieve samenwerking met de Vogelwachten.

Niet alleen op bestuurlijk niveau maar ook tussen nazorger en agrariër zijn er veel contacten. Naast het werk voor de weidevogelcollectieven werken we ook mee aan het scholenproject van de Vogelwacht Wolvega e.o.

Meer samenwerking met de Wildbeheereenheden.

Predatie is door de jaren heen hét probleem gebleken. Geregeld overleg met de besturen en met de jagers gaf ons veel kennis over wat er nog meer leeft in het veld. Via o.a. BoerenNatuur proberen we invloed uit te oefenen op het beleid van de Provincie.

Bekendheid.

Veel burgers weten inmiddels dat Weststellingwerfse agrariërs zich bezig houden met weidevogelbeheer. De website trekt gemiddeld 700 bezoekers per maand. Andere organisaties en instanties weten ons te vinden, o.a. Universiteit Wageningen.

Financiële vergoedingen.

Toch niet onbelangrijk. Al vinden wij het veel gebruikte woord subsidie niet terecht: daar waar weidevogels zaten moest er ook extra werk verricht worden en moest landbouwkundig werken wijken voor de weidevogel.

Meer weidevogels.

Tja, dat was natuurlijk de uiteindelijke bedoeling! Het antwoord is echter gemengd. Nee, helaas zijn er in Weststellingwerf niet méér weidevogels gekomen. Het goede nieuws is dat in de meeste collectieven de afname beperkt is gebleven.

Tussen 2004/2005 en 2010/2011 veranderde het aantal deelnemers en de deelnemende hectaren. Onderstaande tabel geeft dus een indicatie van de ontwikkelingen van de weidevogelstand in Weststellingwerf.

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010 SAN SNL	2011 alles	2011 SNL	2012 alles	2012 SNL
Aantal bedrijven	36	68	68	67	67	67	59	72	55	63	53
Aantal hectares	1390	2875	2875	2875	2875	2875	2468	2646	2006	2466	2006
Kievit	350	1081	860	847	867	819	721	984	914	871	816
Scholekster	90	157	135	132	131	134	136	163	152	123	117
Grutto	21	47	42	52	55	67	69	108	108	95	94
Tureluur	31	47	35	30	51	46	61	91	88	51	49
Slobeend	6	0	2	2	9	4	2	12	6	10	8
Kuifeend	0	4	8	6	5	8	4	3	3	9	8
Krakeend	0	0	3	3	8	2	13	10	10	5	4
Watersnip	4	12	8	3	1	2	3	3	3	4	3
Wulp	4	8	9	11	10	14	10	12	11	13	9
Veldleeuwerik	7	25	5	8	15	10	7	16	11	12	6
Gele Kwikstaart	1	0	3	8	11	10	8	26	22	23	22
Graspieper	3	23	39	58	50	61	40	57	38	48	22
Totaal	517	1407	1149	1160	1213	1181	1074	1485	1366	1337	1158